

Dişleri sök÷lm÷ş muhalefet

Başlığı, *Cumhuriyet*'in değerli yazarı Güray Öz'ün son yazısının başlığından ilham alarak oluşturdum. (Bkz. “Dişleri Sök÷lm÷ş Eleştiri”, 2 Eylül 2018 tarihli Cumhuriyet Gazetesi). Öz ne diyor? “
Bize sunulan ‘dar alanda politika yapmakla yetinme konforu’ ile ‘alanı biraz daha genişletme ricası’ kol kola mı girdi? (...) Şimdilik görünen, ‘ricanın’ AB üzerinden denendiğidir. (...) Bir başka ‘ricacı eğilim’ ise farklı bir karakter gösteren ekonomik bunalım üzerinden ilerliyor. Bu ricacılar kendilerini iktidarın yerine koyarak, derin, pek içten bir ‘empati’ duygusuyla hareket ediyorlar. İktidarın bakış açısıyla krize çözüm arıyor, karşılığında ‘meşruiyet içinde birlikte yaşama’ umuyorlar. İkisi de bizi dışsız bırakmak isteyenlerin amaçlarına uygun, siyaset dışı tutumlardır. (...) Solun krize karşı mücadele silahları, yöntemleri ise sistemin dışına çıkmayı öngörür.”

Sevgili Güray Öz'ün muhalefet açısından “eleştirel konumun” ne durumda olduğunu ve ne olması gerektiğini çok özlü biçimde özetlediği yazısının iki paragrafını buraya aktardık. Eleştirisi Türkiye’de Meclis içi muhalefette, özellikle de anamuhalefet partisinde cisimleşen muhalefet tarzıdır.

CHP’nin muhalefet biçimine itiraz edenler kuşkusuz Parti içinde de vardır. Bunlardan küçük bir bölümü G. Öz’ün baktığı yerden bakarlar. Sosyalist eğilimli olanlar da bu çerçeveye içine alınabilir. Daha geniş bir kesim ise, Parti’de bir yönetim sorunu olduğunu ve yönetimin değişmesiyle yeni bir ivme yakalanacağını düşünürler. Bu yaygın düşünce aslında D. Baykal döneminde de geçerliydi; ama salt yönetimdeki yüzlerin değişiminin 3-4 puan oy artışından başka bir şey getirmediği geçen sekiz yılda öğrenilmiş olmalıydı. Ama öğrenilmemiştir ve M. İnce üzerinden aynı hayaller (şimdi biraz aşınmış olsa da) körüklenmiştir. Kolay ve hızlı çözüm arayışları hep revaçtadır. Bunun bir nedeni de –ki önemli bir bölümü açısından masum görülebilir- bir iktidar açlığıdır. Önceki iki grupta da kesişen bir başka yaygın eleştirel konum, CHP’nin gerek adaylaştırma süreçlerinde, gerek teşkilat yapısında, gerekse Aydınlanma ilkelerinin (Parti’nin temel ilkelerinin) sahiplenilmesinde, öd÷nc÷/teslimiyetçi bir sağa kayış içinde olduğunu dile getirenlerin konumudur. Ama bunlardan M. İnce’ye destek verenler açısından çelişkili bir durum ortaya çıkabilecektir, çünkü bu alanda Kılıçdaroğlu ile İnce’nin farklılıkları iyice inceliyor gibidir.

Bir başka küçük grup, CHP’nin sosyal demokrat olamadığı için başarısız olduğunu, etkin muhalefet yapamadığını ileri sürenlerden oluşur. Bu kesim açısından, Avrupa sosyal demokrasisi hâlâ sol bir referans olarak sunulabilir özelliktedir. Oysa sınıf siyasetinden artık öc÷ görmüş gibi kaçan ve genellikle kimlik/çevre/insan hakları politikalarına sıkışarak bunların

üzerinden “ilericilik” oyununu sürdürmeye çalışan Avrupa’nın sosyal demokrat partileri, genellikle büyük bir çöküntü veya aşınma süreci içine girmişlerdir. Ama ne gam, bizdeki “sosyal-demokrasi” sevdalıları yücelttikleri şeyin peşini bir türlü bırakmak istemezler ve Türkiye koşullarıyla uyumunu bile sorgulamazlar. Kurtuluş savaşı içinde doğmuş, emperyalizmin kanlı yüzüyle sıcak savaş koşullarında karşılaşmış bir partinin, aydınlanma devrimini başlatmış bir hareketin geleneklerini tevarüs etmesi gerekenlerin, kapitalist/emperyalist sistemin yönetim kademelerini kapmak için yarışan Avrupa sosyal demokratlarıyla ne gibi bir yakınlıkları olabileceğinin yanıtını bulmak kolay değildir. Ha, haklarını da yemeyelim, bizdekiler sınıf siyasetine de biraz yer açmayı terennüm ederler.

Bu arada CHP’nin iz bırakmış genel başkanlarının “sosyal-demokrasi” kavramını kendi partileri için kullanmaktan bilinçli olarak imtina ettiklerini de not edelim. İsmet İnönü, siyasi jargona soktuğu “ortanın solu” terimini “sosyal-demokrasi” ile eşanlamlı kullanmamıştır. B. Ecevit de, “ortanın solu” terimini kullandıktan sonra “demokratik sol” terimini benimsemiştir. D. Baykal’ın da CHP için “sosyal demokrat” bir parti tanımını yaptığı görülmemiştir. Yeni CHP’nin program metnini yazanların bu terimi araya sıkıştırmaları bu bağlamda çok anlamlı değildir. Siyasetin içinden gelmeyen Erdal İnönü ise bu terimi benimsemiştir ama bu, bir bakıma, “aslan sosyal demokratlar” deyişinin pek ötesine geçmemiştir. SHP kurucularının bazıları açısından önemli bir kavram ve hedef olarak amaçlanmış olsa dahi, Parti’nin iç dengeleri bu hareketin önünü açmamıştır. DYP ile yaşanan koalisyon pratiğı de esasen SHP adına bir “sol iktidar” yanılması içinde bulunanların ayaklarını yere değdirmiştir.

2010 sonrasında iktidara gelen K. Kılıçdaroğlu’nun bu kavrama daha fazla yer verdiği görülmektedir. Aslında bu, neoliberal sistem içinde kalmak dışında hedefi olmayan bir yönetim açısından çok uyumsuz olmayabilir. Ama bir çevre ülkesinde bağımlı olunan merkez ülkelerinin sistem tarafından teslim alınmış sosyal-demokrasi ideolojisinin benimsenmesi gene de bir çarpıklığı/şaşkınlığı içerir. Bu arada, Türkiye’de siyasal İslamcı iktidarla ilişkilerde benimsenen, bu iktidarı meşrulaştırıcı, onunla uzlaşmacı ve laiklik gibi Aydınlanma ilkeleri bakımından teslimiyetçi tutumlar bakımından Aydınlanmacı kökleri olan Avrupa sosyal demokrasisinin dahi gerisinde kalındığını da eklememiz gerekir.

CHP’nin politikalarının eleştirisinden bağımsız olarak şu da söylenebilir: 16 yıldır siyasal İslamcı hareketçe temsil edilen sağ siyasetin iktidardaki ezici konumu, devleti bütünüyle ele geçirmiş olması ve yeni bir rejim inşa etmekte oluşu gibi nedenlerle CHP de bugüne kadar yüzde 25’ler civarında bir oy ağırlığını korumakta başarılı olmuştur. AKP tehdidi, CHP açısından bir vazgeçilmezlik ve bölünemezlik formülüne dönüştüğü gibi kendisi dışında bir sosyalist hareketin

kitleselleşmesini de önlemiştir. Aralarında adeta simbiyotik bir ilişki doğmuştur. AKP ile CHP'nin belki de birlikte varlığı nesnel olarak bunu başarmıştır.

Ama şimdi artık bütün bunların sorgulanacağı yeni bir döneme giriliyor olabilir. Rejim değişimine gözlerini kapayarak kaçak güreşmenin, “dişsiz” ve içeriksiz muhalefetin ömrünü tamamlamak üzere olduğu sonucuna varılabilir.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/disleri-sokulmus-muhalefet-246721